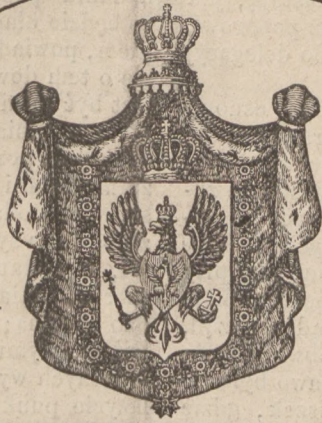

GAZETA W. XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

PRZEDPŁATA:

ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 Tal.
20 Sgr. na całe Prussy 2 Tal.

INSERATY:

1 Sgr. 3 Fen. od wiersza na $\frac{1}{4}$ szerokości
przyjmują się tylko w Expedycji.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornej W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamieński w Poznaniu.

Telegraficzne wiadomości Gaz. W. Ks. Pozn.

Berlin, 9. Stycznia. — Król odpowiedział dziś na adresa noworoczne magistratu i reprezentantów miasta Berlina: Najj. Pan dziękuje za dobre życzenia i zaręczenia wierności. Jeżeli, mówi dalej król, dotknięto powszechne położenie kraju, daje mi to powód do zwrócenia na to uwagi, że stan nazwany starciem (konflikt), nie tak poprowadził do zamieszania umysłów, jako raczej wyszedł niestety z ciągle utrzymującego się zamieszania. Nikt wątpić niepowinien o mojej szczerzej woli, utrzymania i bronięcia konstytucyi, skoro mu o to nie chodzi, aby siać podejrzenia lub pracować przeciw jedności króla z krajem. Co poczytuję wedle sumiennego, głębokiego przekonania za potrzebne dla dobra ojczyzny, muszę w obrębie granic konstytucyjnych wszystkimi mi przysługującymi środkami starać się urzeczywistnić i niedozwolić wprowadzić się w błąd w tem usiłowaniu, przez chwilowe zapoznanie moich zamiarów. Zadaniem jest rozsądnych i dobrze myślących ze wszystkich klas, a mianowicie reprezentantów gmin, zbadać stosunki spokojnie i obojętnie, a pozyskane przekonanie rozszerzać i prawdziwe zrozumienie położenia rzeczy i moich zamiarów upowszechnić między tymi, których podejrzenie i obawa z błędnego wypływa pojęcia. Jeżeli to nastąpi wedle sił, natenczas uspokojenie umysłów wróci, którego ze mną każdy wierny Prusak pragnie.

Turyn, 7. Stycznia wieczorem. — Stampa uznaje wiadomość zamieszczoną w La France, iż Lamarmora podał się do dymisji, aby nie mieć styczności z komisją przybyłą na śledztwo brygantwa, za oszczerstwo. Tenże dzienniki zaprzecza pogłoskom, jakoby towarzystwa wyswobodzenia na nowo się zawiązały. Odbyły się tylko zgromadzenia niektórych przywódców stronnictwa działania. Gdyby miano na serio zająć się przywróceniem towarzystw czynu, natenczas rząd zastósowałaby do nich dekret je rozwiązujący.

— Parowiec angielski św. Jerzy, przybył z księciem Alfredem na przystań neapolitańską.

— Niedaleko Bari w neapolitańskim przyszło do bitwy między kawalerją gwardyi narodowej i brygantami, w której 20 brygantów poległo.

Frankfurt nad Menem, 8. Stycznia. — Europa donosi z urzędowego źródła, że liczba skrzyń z bronią przewiezionych aż do dnia 31. Grudnia przez Multany i Wołoszczyznę do Serbii wynosiła 775. Książę Kuza niewzbronił tego przewozu.

Londyn, 8. Stycznia. — Wedle wiadomości z Nowego Jorku z dnia 27. Grudnia zaręczają tameczne dzienniki, że armia francuska w Meksyku w przykrem znajduje się położeniu, gdy jej szeregi przez choroby i brak żywności się przerzedzają. Forey wysłał agentów do Nowego Jorku po żywność. Minister meksykański zaproteutował przeciw temu, ale sekretarz stanu spraw zewnętrznych Seward, postanowił nieinterweniować.

Paryż, 8. Stycznia. — Donoszą z Madrytu pod d. 7. b. m., że Mon w izbie deputowanych wystąpił przeciw ministerstwu i jemu zarzucił, że wiedziało o zamiarze zwalania Juareza. Nazwał układ w Soledad zawarty kłeską.

Tryest, 8. Stycznia. — Z Konstantynopola donoszą, że w Marosz obawiają się rozruchów, ponieważ Turcy chcą ściąć 4 naczelników armeńskich

Ateny, 3. Stycznia. — Skarlat i Elliot przyjmują deputacje z hasłem przybywające: Alfred albo rzeczpospolita. Grecyżki napisały adres do królowej angielskiej. Na prowincjach ni spokoj-

ności, okręt wojenny ugania się za rozbójnikiem morskim. Korpus oficerów oświadczył, że gotów jest bronić zgromadzenia narodowego. Wiadomość okazuje się płoną, żeby Bulgaris miał wejść w układy z królewiczem szwedzkim Oskarem o koronę grecką.

Z nad granicy Królestwa Polskiego, 8. Stycznia. — Wedle wiadomości z Warszawy denuncyant z Garwolina, który wczoraj z rana przybył do kasy komisji skarbowej po nagrodę za odkrycia, tamże pugiąłem został śmiertelnie ranny.

Berlin, 9. Stycznia. — Najj. Pan raczył nadać tajn. sekretarzowi i kalkulatorowi Kan z k i e m u w ministerstwie wojny order orła czerwonego 4ej klasy, zakrystyanowi Henelowi w Rawiczu, powiecie krobskim powszechną oznakę honorową.

Berlin, 8. Stycznia. — Król Jmość lubo zwolna, ale widocznie wraca do sił. Przyjmował ministra królewskiego domu barona Schleitza i słuchał referatu prezesa ministerstwa.

— Za rzecz pewną poczytują teraz, że król nie zagai osobiście sejm. Dziś głoszą, że pan Bismark otrzymał w tym mieście polecenie.

— Ostatnie posiedzenia i o g a l n e przedkładały się nad zwykłą miarę. Ministrowie zajmowali się prawami wojskowemi, do których dostarczyły najwięcej materiałów opinie generałów.

— Z Wiednia piszą, że tak rozmowa między panem Bismarkiem a hr. Karolyi, jakoteż odczytanie noty hr. Rechbergowi przez barona Werthera miały miejsce, ale dzienniki przesadziły ich doniosłość. Notą właściwą nie było to co odczytał poseł pruski Werther Rechbergowi, ale instrukcja pierwszemu przez Bismarka udzielona i w dość energicznych i cierpkich słowach ułożona, a dotycząca kwestyj bieżących co do spraw bundestagowych.

— Krzyżowa Gazeta ogłasza program na rok 1863 przez autora »Przeglądów« (Rundschaufen). Położenie jest pomyślne, zwycięstwo pewne, jeżeli za słowami króla nastąpi energia czynu. W roku 1813 rozpoczęła się walka przeciw Bonapartemu, z rokiem jubileuszowym to jest 1863 dopiero walka przeciw demokracji celem wyswobodzenia Prus i Niemiec. Ojczyznę i monarchią na nowo ustalić na starych fundamentach jest celem i nagrodą obecnej walki. Słabość u góry wznieca niespokojność u dołu. Z góry utworzono stan obecny, z góry musieli być zorganizowani konserwatyści, do czego byli sami za słabi. Rząd ze swymi zwolennikami przez wzajemne zaufanie związany, niepowinien prawa wyborczego nadać, ale konstytucją, rząd, budżet za główne rzeczy uważać, ile możności sam oszczędności ustanawiać, rok rocznie zgłębiać, jak etaty mają być specjalizowane, ażeby władza wykonawcza nieprzeszła od korony do izby niższej.

Magdeburg, 7. Styczn. — Redakcja Magdeburgskiej Gazety pisze: Policja zabrała 293 egzemplarzy dzisiejszej naszej gazety na pocztę, które jeszcze nierozesłano i zarządcono nadto opieczętowanie płyt i form teje gazety. Do opieczętowania form nieprzyszło, bo już je rozbrano. Za powód podano, iż w tej gazecie znajdowało się sprawozdanie z procesu wczoraj odbytego przeciw redaktorowi Hoppe i wydrukowano w niem czyli raczej powtórzono miejsca, o które się toczył proces.

Dortmund, 6. Stycznia. — Otrzymano tu rozporządzenie ministra spraw wewnętrznych, które nauczyciele podpisać mają, zalecające im unikanie towarzystw politycznych, a mianowicie towarzystwa narodowego.

Królestwo Polskie.

Korespondent warszawski do Nadwiślanina tak opisuje zajście zdarzone pomiędzy różnego stopnia urzędnikami policyjnemi, w dn. 28. Grudnia: »Komisarz policyi cyrkułu VII. Brodowski, uderzył w twarz dozorcę Żlobickiego, szlachcica. Ten bez chwili namysłu, wydobywszy palasz, ciął go tak silnie w głowę w kierunku lewego ucha, że lekarze wątpią o jego życiu. Gdy dano znać o tym wypadku władzy, przybył podczajster Zengbusz, pułkownik, który użył właściwych sobie i każdemu Moskalowi wyrazów do Żlobickiego. Żlobicki zawoławszy: »jestem Polak«, wyciął taki policzek Zengbuszowi, że mu lewe oko na wierzch wylazło. Na pojmanie i okucie w kajdany Żlobickiego sprowadzono rotę żołnierzy; tymczasowo osadzony jest w areszcie policyjnym.«

— Dzienniki warszawskie z 3. t. m. zamieszczają połowę sprawo-

zdania ułożonego przez referenta rządowego o czynnościach rad powiatowych w warszawskiej i płockiej guberniach, a ta połowa rządowego sprawozdania 30 szpalt druku zajmująca, kończy się oświadczeniem, iż wiele wniosków i uchwał rad, podobało się rządowi uznać za niewłaściwe i nieważne, a mianowicie uchwały i obrady przeciw proskrypcyjnemu poborowi. Mimo tego uchwały te i obrady faktem pozostają, jak również protestacja przez wszystkie te rady przeciw temuż poborowi, protestacja poparta faktem przez niewybranie członków do delegacji konskrypcyjnych.

— Nadwiślanin zamieszcza korespondencją z Warszawy, osnowy następującej: Zaczniemy od sądów, bo te trwają już półtora tygodnia, mają się jeszcze dość długo odbywać, a zasługują na sprawozdanie. Pan Wielopolski, autor wielu niefortunnych pomysłów, wpadł na zupełnie niefortunna myśl wyprawienia komisji sądów publicznych na politycznych przestępców. Nałóg procesowania się przez całe życie, *idee fixe* przeprowadzenia w Polsce wszelkich bezpraw drogą prawną, oślepiły go tak dalece, że zapomniał nauk, jakie dały publiczne procesa polityczne we Francji, w Prusach itd. W tamtych krajach doświadczył rząd, że gdzie tylko słusność i sprawiedliwość stanie po stronie obwinionych, rząd ponosi ogromną klęskę w opinii publicznej, choćby prawo było po jego stronie; tu u nas, gdzie prawo zmienia się jak bazyliżek, gdzie rząd pierwszy daje przykład pomiatania niem; sztukuje, łąta, wydaje ukazy wstecz obowiązujące, miesza atrybucją władz i przedstawia komedią prawną, w której obwiniany zjawia się przed sąd, wiedząc, że bądź co bądź już z góry jest potępionym, procesa takie publiczne konieczne muszą wypaść na niekorzyść rządu, dając nowy przykład jego samowolności. Tak się też i teraz stało i wątpię, czy ostatecznie Wielopolski otrzyma od Moskali pochwałę za swoje pomysły. Jakkolwiek publiczności utrudzają wstęp ograniczoną liczbą biletów i różnemi szykanami przy wydawaniu takowych, jakto zapisywaniem imienia i nazwiska i pomieszkaniem zgłaszającego się, upomnieniem, aby się zachował spokojnie i nie usiłował się porozumiewać z więźniami, jeżeli chce unikać śledztwa, jednak szczegóły prowadzenia procesu rozechodzą się między ludem i dają wiele zbawienych nauk. Obwinieni po większej części rzemieślnicy, należą wszyscy do jednej kategorii: mieli rok temu tworzyć tajne stowarzyszenie i formować dziesiątki pod przewodnictwem dziesiątników, gotowe na pierwszy rozkaz uderzyć z góry na Moskali. Składali przysięgę jako żołnierze polscy, w ręce, niestety! zdradców i agentów policyjnych, przynajmniej po większej części. Sąd wojenno polowy składa się z kilku wyższych oficerów i pułkowników moskiewskich. Przewodniczącym jest jen. Kornilowicz, gefrejter, któremu włożyli na ramiona szlify jeneralskie, człowiek ani zły ani dobry, maszyna wojskowa, której raptem dano misję przewodniczenia sądom publicznym. Jest też niezmiernie zakłopotany tą pierwszą próbą parlamentarną i spełnia niestosowności na każdym. W pierwszych dniach publiczność sypała huczne oklaski wybitnym wyrażeniem obrońcy Radgowskiego, prokuratora Krasuckiego, lub pełnem godności tłumaczeniu się niektórych obwinionych. Sąd nieledwie sam niesypał brawa. Dopiero na trzeci dzień po otrzymaniu zapewne stosownych instrukcji, jen. Kornilowicz rano, nim jeszcze rozpoczęły się działania sądowe, obrócił się do publiczności, naganął dawanie oklasków, wyraziwszy się, że to dowodzi jej niedojrzałości do sądów publicznych (!) i zagroził, że to może wywołać wstrzymanie wprowadzenia tej instytucji (ciekawym kto tu niedojrzały!). W ciągu ubiegłego tygodnia jen. Kornilowicz dwa razy tłumaczył się przed publicznością. Raz z zarzutu zrobionego w dziennikach zagranicznych (w Czasie) jakoby te sądy były czystą komedią i wyroki na obwinionych już gotowe, tymczasem on daje słowo honoru, że tak nie jest, drugi raz protestował znowu zarzut, jakoby obrońcom niedozwolono czytać aktów śledztwa i widzieć się z oskarżonemi. Akta dawano czytać, powiada, tylko nie dawano ich do domu nikomu, a widzieć oskarżonych wolno także było tylko w obec komisji śledczej, wina więc obrońców, którzy nie korzystali z takiego pozwolenia (!). Niech nikt jednak nie wnosi z tego tłumaczenia się przed publicznością, że sąd ów daje ścisłe baczenie na swoje postępowanie, określa się w swoich atrybucjach — i przeciwnie w badaniach obwinionych niezachowuje żadnych form prawnych, działa podstępnie jak wróg, nie jak sąd. Protokół spisuje zupełnie inaczej jak brzmiały odpowiedzi badanych, którzy po większej części młodzi ludzie i mało wykształceni, a oprócz tego zmieszani uważaniem sądu i publiczności, nie pilnują się pod tym względem. Wina tu obrońców, którzy zamiast sadzić się na retorykę w mowach swoich, powinni pilnować rzetelniejszej redakcji protokołów. Trzeba oddać słusność p. Chrościckiemu, że baczniejszym jest w tej mierze od swoich poprzedników Radgowskiego, Skibickiego i Helcla. Przytoczę tu jeden małe przykłady. Wczoraj gdy jeden z obwinionych stanowczo twierdził, że nie miał nigdy żadnych stosunków ze stowarzyszeniem tajnym, ani w żadnych miejscach gdzie odbierano przysięgę nie bywał, zadał mu audytor następujące pytanie: »Tak więc oprócz miejsc i osób wzmiankowanych (w protokole komisji śledczej, którego obwiniony nie uznaje za prawdziwy jako pod naciskiem groźbą spisany) nie znalazł pan żadnych innych i nie widziałeś?« Obrońca zaprotestował mocno przeciw takiej redakcji pytania, prokurator go poparł i musiało być zmienione. To jeden przykład, a nie zawsze ujmują się o to ci do których to należy. Wielu z obwinionych jest prawie idiotami, ogół jednak występuje z godnością i rozsądkiem. Na jednym z początkowych posiedzeń szczególnie wzruszył publiczność młody czeladnik Wojtkiewicz z Wołynia, religii grecko rosyjskiej, mówi tylko po polsku. Pytany o należenie do stowarzyszenia tajnego, przyznał, że należał, ale ono nie było tajnym i miało za cel tylko udzielanie pomocy poddadłym rzemieślnikom. »Któż był naczelnikiem tego stowarzyszenia?« zapytano Naczelników nie było, chyba zdrajca Piwoński i szpieg Rakowski, któ-

rzy zabierali dziesiątki do stowarzyszenia, kazali przysięgać, a potem denuncyowali.

W cytadeli także grali rolę uwięzionych i wyciągali więźniów na słówka. Rzeczu zupełnie zkąd inąd sprawdzona. Wszystkie odpowiedzi Wojtkiewicza równie energiczne i rozsądne. Nareszcie po skończonem badaniu posuwa się naprzód i kłęka. Publiczność struchlała sądząc że będzie błagał o łaskę. »Mówię przed Panem jenerałem jak przed Bogiem, powiada, dowiedziałem się, że jestem żołnierzem polskim! Skądżeś się o tem dowiedział?« W cytadeli, z aktu oskarżenia. Jeżeli więc wina jest być żołnierzem polskim, niech będę rozstrzelany, jeżeli nie to niech mnie uwolnią, ale ja proszę abym był rozstrzelany.« Wstał i odszedł spokojnie pozostawiając niezatarte wrażenie na publiczności, na ofiarach, żołnierzach i milicyantach, a zapewno i na samym sądzie. Apropoz wojskowych dodać muszę, że patrzą na te sceny z wielkiem współczuciem, z początku sypali rzęsiście brawo, dopóki Hornilowicz takowych niezabronił, w restauracyi pili hucznie zdrowie obrońcy Radgowskiego, który pierwszy miał obrończą mowę i zdaniem wszystkich którzy słyszeli, bardzo świetną; żaluje mocno że jej niesłyszał. Wczoraj Chrościcki mówił za swymi klientami. Nie jest dobrym mówcą, nie było tam żadnych świetnych wystąpień, ale mówił gorąco, szczerze, śmiało i uzasadnił należyte punkta prawne. Krasuckiemu prokuratorowi przyznać należy, że odpowiada godnie stanowisku stróża prawa i często karci niesłychane wybryki i kruczki wojenno-polowego sądu. Wczoraj jeden z obwinionych nie chciał czynić zeznań przed audytorem Afanasiewem, dla tego że ten w komisji śledczej groził mu batami. Obrońca wniósł ekscypcją, prokurator poparł jego żądanie, sąd przyjął »eks-kiep-cyą« za osobistą obrazę, spór był gorący, nareszcie gdy obwinionemu dano do zrozumienia, że jeżeli będzie się upierał przy swoim żądaniu, polegnie powtórnemu badaniu przygotowanemu przez innego audytora (i rozumie się posiedzi znowu rozczek w cytadeli) oświadczył, że zgadza się na pana Afanasiewa spodziewając się nadal grzecznego obejścia po jego wysokiem ukształceniu.

Każdy prawie obwiniony zali się na złe obejście komisji śledczej, na katowanie od policyi po więzieniu i to daje za powód nieprawdziwości zeznań swoich poprzednich. Ztąd wynika potrzeba spisowania nowego protokołu, nowego przesłuchiwania obwinionych świadków, przez co sąd bardzo powoli postępuje. Z liczby 66, których podobało się rządowi poddać pod ten sąd publiczny przesłuchano dopiero 28 a zatem ani połowy w przeciągu 10 dni, gdyby rząd chciał być trzymać się szczerze drogi prawa, gdyby z obwinionymi nie postępowano w komisji śledczej trochę według zasad Paszkiewicza i Leuchtego a na policyi zupełnie à la Abramowicz; gdyby obrońcom dozwolono komunikować się z obwinionymi, tak jak to się dzieje na całym świecie, gdzie prawa i sprawiedliwość nie robią żartu, to protokoły komisji śledczej byłyby podstawą i pomocą dla sądu, a nie przeszkodą i kołowroctwem. Kornilowicz i audytorzy widocznie już upadają pod ciężarem włożonego na nich brzemienia, silą się na dobre odegranie komedii legalności a czują że źle grają, a przeszkody rosną na każdym kroku, łąta młodziutki czeladnik obala ich budowę fałszu, a tu do końca jeszcze daleko! Dla naszej publiczności to bardzo ciekawe i nauczające widowisko. Jaki będzie los obwinionych, trudno coś naprzód powiedzieć, choć różne w tym względzie chodzą pogłoski. Z dotychczasowych badań trudno mieć wyobrażenie o jakiejś winie, chyba policyjnych agentów, którzy wiele z tych obwinionych wciągnęli w łapkę spisując w dziesiątki i każąc przysięgi wykonywać. Większa część jednak niema przeciw sobie żadnych dowodów.

Sprawa zabójstwa w Chełmnie w krasnostawskim powiecie przybiera zatrważające rozmiary, wielką liczbę osób wplątano, ale szczegóły jej zapewne doszły już do Redakcyi, a przedmiot za duży na jedną korespondencją.

Aresztują tu od kilku dni co noc. Nikt nie jest pewny siebie i znam poważnych obywateli, ojców rodziny, których trapią sceny aresztowań, śledztwa, transportów. W ostatnich dniach wzięto do cytadeli urzędników z kolei żelaznej warszawsko-wiedeńskiej: Kowalskiego, Wierzbickiego, Bussego, Konarzewskiego nadkonduktora wzięto z pociągu, zaraz po przybyciu, czekano na niego kilka godzin. Z domu w nocy porwano Mikołaja Epsztajna i Nowickiego, byłego oficera milicyi warszawskiej.

Wczoraj wieczór wracając do domu spostrzegłem nadzwyczajne patrole ciągnące przez miasto, przyszła mi na myśl pogłoska o mającem jeszcze przed świętami nastąpić poborze do wojska, to jest mająć brać co noc po kilkadziesiąciu, wozic zaraz do cesarstwa, obawiając się gromadzenia wielkiej liczby rekrutów; w dzień dowiaduję się, że rzeczywiście wzięto znaczną liczbę żydów, powiadają, że przeszło 200, ale żydzi lubią przesadzać, bądź co bądź święta będziemy mieli nie wesołe, komisarzy cyrkulowi stracili nawet zaufanie do rewizyi i aresztowań, delegują żandarmów i agentów wprost od oberpolicmajstra a komisarza zabierają tylko po drodze, aby był obecnym.

Na ostatek muszę donieść, że I. J. Kraszewski stanowczo opuszcza Gazetę Polską i to z woli Wielopolskiego. Śmiały milczeniem stawiać opozycją rządowi, nie chwalił ani nie ganił, tego co się u nas dzieje, milczeniem autora sławnego, ruchliwego redaktora gazety, milczeniem człowieka uczciwego, było zuchwałą opozycją, podburzaniem do buntu, było groźnem niebezpieczeństwem dla potężnego rządu i Kraszewski nietylko gazetę, ale i Warszawę musi opuścić. Opuszczającego większy otacza szacunek i poważanie, niż owego czasu gdy przybywał obejmować redakcją na przekor pewnym koteryom i gaciecie warszawskiej, rzadki to wypadek i wielka dla niego zasługa na te ślizgie czasy. Od jakiegoś czasu dziwiono się, że owe znaczki mnożenia w gazecie polskiej, oznaczające artykułiki Kraszewskiego tak liczne, pojawiały się bardzo szczupło, a nareszcie wcale znikły. Dowiedziałem się, że cenzura nie przepuszcza najmniejszej pobocznej drobnostki, skoro się dowie, że to jest pióro Kraszewskiego, a gdy to przesładowanie jeszcze go nie zniecierpliwilo, Wielopolski otwarcie oświadczył, że jeżeli sam Kraszewski nie usunie

się, to go wpakuje tam gdzie jeszcze nie był, skąd tak prędko nie wyjdzie. Zdaje się, że Kraszewski i Warszawę opuści.

Francya.

Paryż, 8. Stycznia. Cesarz pragnie dowiedzieć się od własnych generałów, jak rzeczy stoją w Meksyku. Widać ztąd, że wiele nie wie, bo nie dotąd Francuzi wielkiego niedokazali, a cała wyprawa, jakby się na mieliznie od Lipca zatarała. Nakazał więc Juriez de la Grawierowi i Foreyowi odwrotną pucztą donieść, co mówi lud meksykański o napaści francuskiej, czy można się spodziewać zwycięstwa, czy czasem mal-kontenci meksykańscy, a po naszymu zdrajcy narodu nie wprowadzili w błąd carską Mość Jego. Zapytania te są teraz zapóźne, bo o nich powinna była stanowiąc z góry zasada. Monitor chcąc rzecz naprawić popiesza z wydrukowaniem 5 szpaltów wynoszący artykuł z gazety Vera Cruzano, który tam może jaki Francuz lub jaki zdrajca meksykański napisał. Jest bowiem tak napisany, jak go sobie Francuzi życzą.

— Cesarz poprosił księcia Napoleona, aby sobie wyjechał na ferye, gdy ciało prawodawcze się zbierze z senatem do Paryża. Niezyczy sobie bowiem być kompromitowanym jaką mową księcia.

— Kardynał Morlot umarł nie pozostawiwszy majątku. Całe dochody jako arcybiskup, senator, wielki jałmużnik rozdawał na dobroczynne cele, a nawet część pensji na 1863 już rozdał, a to co w kasie zostało, nie wystarcza na opłacenie pozostałych służących. Koszta pogrzebu opędzi cesarz z własnej szkatuły.

(Kor. Cz.) Między aresztowanymi rodakami był tylko jeden przybyły z kraju i ten jest wypuszczony. Inni przybyli z Londynu zostali zatrzymani w więzieniu. Tutejsza władza oświadczyła z tej okoliczności, że niemyśli robić w Paryżu policyi dla Rosyi, że zatrzymani w więzieniu należą do Mazzinistów i że ich przysłano do Paryża w celach dla rządu szkodliwych. Wiadomość ta lubo dowodzi, że nie masz usłużności u rządu francuskiego dla Rosyi, jest smutną dla tego, że wykazuje, iż niektórzy rodacy mieszają się do spraw francuskich, które do nich nie należą. Polacy powinni zatrudniać się własnymi tylko interesami. Kto postępuje przeciwnie, szkodzi własnemu krajowi.

Mimo wszelkich zabiegów, baron Budberg nie sprawił dobrego wrażenia w tutejszym świecie urzędowym. Dawniej nie dowierzano mu i lekano się go, a dziś go nie lubią. Hr. Kisielew, wielki wielbiciel cesarza Napoleona i ufający w jego gwiazdę, zostawił po sobie u dworu wspomnienia, które szkodzą jego następcy.

Czas przychodzi do Paryża nadzwyczaj rzadko, (albowiem go przytrzymują. Red. Czasu.)

Rodacy zajmują się wiele a słusznie nową polityką, z którą Anglia zdaje się występować w sprawie narodowości. Gdyby sprawdziła się wiadomość, że Anglia rzeka się wysp jońskich z twierdzą Korfu, że domaga się rozszerzenia granic Grecyi od Turcyi, że nie dba nawet o Gibraltar, gdyby to dobre usposobienie rozszerzyła do Polski, Anglia stanęłaby na czele ruchu umysłowego i politycznego Europy i przysłałaby do sławy, nie tracąc w niczem swej potęgi. Lord Malmesbury dawno czuł potrzebę zwrócenia Anglia na potrzebę zwrócenia Anglii na drogę mniej materyalną i interesowną; tę potrzebę podzielił pan Gladstone, posłaniec do Korfu. Za nową polityką może być lord Palmersten, bo ta polityka wzmacniając zasadę jedności Włoch i prowadząc także Niemcy do jedności, sprawdziłaby ostatecznie następstwa użyteczne dla Anglii: otoczenie Francyi wielkimi, silnymi państwami; pokazanie, że popierając zasadę narodowości, Anglia z niej bezpośrednio nie korzysta, to jest nie zyskuje nowych prowincyj, i wyprowadzenie z tego dwóch wniosków: iż Francya nie ma prawa trzymać dłużej Rzymu i ubezpieczać się od jedności Niemiec przez zabór granicy reńskiej.

Przybył tu z Berlina br. Larochejaquelein, sekretarz ambasady francuskiej. Ma on żądać ustnych a stanowczych instrukcyi co do spraw niemieckich. Tutejszy świat polityczny jest przekonany, że Prusy zostaną wysadzone z konfederacyi niemieckiej.

Rosya trzyma z Francją w Turcyi, Grecyi i Jerozolimie, a w Danii z Anglią. Skandynawcy opłakują, że mają przeciw sobie Anglię i Rosję; Francya nie może nic uczynić dla Danii, której była protektorką. W Jerozolimie architekt francuski zajmuje się ciągle z architektem rosyjskim nieukończoną naprawą kopuły grobu Chrystusowego. W Chinach Rosya trzyma z Francją i Anglią i stara się wzięść czynny udział w operacyach dwóch zachodnich narodów.

Ciało arcybiskupa Morlot jest wystawione w arcybiskupstwie. Mnóstwo ludu ciśnie się dla zobaczenia po raz ostatni arcypasterza. Pogrzeb odbędzie dnia 5 Stycznia.

Monitor podaje jeden po drugim różne a ważne raporta ministrów. Raport o stanie kas oszczędności jest ciekawy. Wykazuje on, że do tych kas składa w Paryżu jeden na siedmiu mieszkańców, a na prowincyi jeden na dwudziestu ośmiu; że obecnie jest we Francyi półtora miliona składających, i że sumy przez nich złożone wynoszą 401 milionów. Każdy z tego widzi, jakim bogatym źródłem dla kraju są kasy oszczędności.

Monitor zawiadamia, że procesa administracyjne prowadzone przed radami prefekturnymi, będą odtąd odbywać się publicznie. Jest to ważne i użyteczne wznowienie.

La France nie wierzy, aby przy tegorocznem otworzeniu izb nie było mowy cesarskiej.

Nowin jest mało. Wszyscy są zajęci powinszowaniem. Na bulwarach jest pełno straganów i żebraków i przejść przez nie nie można. Tylko Anglicy mają minę wesołą, zdającą się sztych z niedorzecznego zwyczaju panującego na kontynencie. Uroczystość noworoczna ogranicza się u Anglików na obiedzie w dzień Bożego Narodzenia.

Galicya.

Kraków, 5 Stycznia. — Podajemy następujące uwiadomienie od delegatów Towarzystwa rolniczego krakowskiego:

Odbieramy wiadomość z pewnego źródła, że operat cały dotyczący sprawy Towarzystwa kredytowego galicyjskiego, został przez c. k. ministerium odesłany do prezydium rządu krajowego we Lwowie, ze zdaniem ministerjalnem; aby był przedłożony sejmowi krajowemu. Jednakowo, jakkolwiek zmiany żądane w ustawie, uznane zostały jako odnoszące się do władzy prawodawczej krajowej, ministerium już dziś orzekło zgodnie ze specjalnym wnioskiem dyrekcji Tow. kred. lwowskiego:

1) Że właściciele dóbr tabularnych W. Ks. Krakowskiego będą mogli już dziś przystępować do Tow. kred. galicyjskiego. Każdy bowiem przystępujący, po szczególnie tem samem przyjmuje obowiązek solidarności;

2) Że ministerium zezwala, aby reprezentacya stowarzyszonych na przyszłość przez delegatów odbywać się mogła.

Podpisani mają sobie za obowiązek zawiadomić o tem właścicieli tabularnych, w szczególności zaś W. Ks. Krakowskiego, którzy po zaprowadzeniu katastru i stałego gruntowego podatku, będą w możności otrzymania najłatwiej pożyczki na tej podstawie.

Paweł Popiel. Edward Stadnicki. Franciszek Trzeciecki.

— Dzisiaj było przedwstępne zgromadzenie wyborców. Na 2800 przeszło obywateli mających prawo głosowania w mieście naszym, zebrało się tylko 384 osób. Głosy rozdzieliły się między pp. Chrzanoskiego Leona, Lipczyńskiego Ignacego i Trzecieckiego Franciszka, z których pierwszy otrzymał 152, drugi 197, trzeci 34. Rzeczywiste urzędowe wotowanie na posła odbędzie się 8. t. m. według ogłoszonego programu.

— W sobotę wydobyto znów z pod domów zawalonych we Lwowie na Zarwanicy, jedną kobietę podeszłą i dwoje dziewcząt, z których młodsza 9-letnia była już bez życia. W nocy żołnierz stojący na straży usłyszał szmer z pod gruzów i od tej strony zaczął czynić poszukiwania. Osoby te były do pół zasypane przez 72 godzin, a belki które się osunęły, utworzyły nad ich głowami sklepienie. Dziewczyna ocalała opowiada, że towarzyska jej nieszczęścia dopiero ostatniej nocy umarła. Jeżeli ciężki zarzut spada na niedbalstwo, które dozwoliło mieszkającym w domu uznanym za niebezpieczny, tudzież które dozwoliło naprawiać nocami dom walący się, to już po katastrofie nie spieszą się jak widać z odgrzebaniem zasypanych. Podawaliśmy nieraz opisy odkopywania ludzi zasypanych w stolniach lub studniach, do których chcąc się dobrać, musiano osobne prowadzić galerie podziemne; a tu szło tylko o uprzątnięcie gruzów i podparcie ścian sąsiednich. Ależ pierwszego dnia zaprzestano robót przez noc i dopiero nazajutrz wzięto się do niej!

Austria.

Wiedeń, 30. Grudnia. — Sprawa z bankiem nareszcie już skończona. Ustawa wczoraj całkowicie przez wydział bankowy przyjęta została. Przypisać to należy oświadczeniu cesarza. Akcyonariusze banku dopiero wtedy zrozumieli, że rząd zgodzi się raczej na likwidację, a nie zmiany ustawy. Dla parlamentu jest to zwycięstwo, które zwłaszcza w Anglii, robi zapewne wielkie wrażenie.

Zaprzeczyłem wczoraj wiadomości o ultimatum pruskiem. Telegram z Berlina donosi, że podobnie zaprzeczenie zrobił tameczny organ ministerjalny.

Do tego com powiedział względem pogłoski jakoby Anglia żądała od Turcyi odstąpienia na rzecz Grecyi Tessalii i Epiru, dodaję, że w Atenach robi się stronnictwo, któreby chciało konfederacyi greckiej, złożonej z Tessalii i Epiru choćby pod panowaniem Porty, z teraźniejszej Grecyi i Wysp Jońskich tak jak one są dotąd pod protektoratem Anglii.

Minister stanu wrócił wczoraj z Werony; w Wenecyi nie był.

Dzisiaj rozpoczęły się powinszowania nowego roku u dworu. Cz.

Wiedeń, 2. Stycznia. Konferencya w kwestyi wysp jońskich zapanowana, gdyż Rosya, Prusy, Austria i Francya przystąpiły do niej. Wszakże są jeszcze warunki, nad którymi toczą się układy między temi gabinetami. I tak, słyszę z dyplomatycznej i bardzo dobrej strony (i dla tego to powtarzam), że niektóre z tych państw sądzą, że do konferencyi należeć właściwie powinny te tylko państwa, które pierwotnie w traktacie paryskim z r. 1815 podpisały się na protektorat angielski nad wyspami jońskimi. Francya naturalnie do tego nie należała. Lecz potem na kongresie wiedeńskim, tak ten traktat jak wszystkie inne szczegółowe weszły w skład ogólny traktatów kongresu wiedeńskiego i zagwarantowane zostały podpisami nie tylko Francyi, ale także Hiszpanii, Portugalii i Szwecyi. Zdaniem niektórych, te ośm państw do teraźniejszej równie konferencyi należeć muszą. Anglia nadto chciałaby żeby do niej przypościć Turcyę, Idzie następnie o wzajemne zobowiązanie się, że żaden inny przedmiot na konferencyę wniesionym nie zostanie. Nad tem mają być negocjacje bardzo żywe. Podobne zobowiązanie się poprzedziło kongres paryski w r. 1856, a jednak wystąpiła na nim kwestya włoska urzędownie, i mówiono poufnie o stanie rzeczy w Polsce. Teraz prócz tych dwóch kwestyi jest jeszcze kwestya duńska, która już była przedmiotem not dyplomatycznych z Paryża, Londynu i Petersburga. Jeżeli państwa te miały prawo pisać o niej, jakże im odmówić prawa radzenia na konferencyi? Wszystkie te powody wpłyną zapewne nie mało na prędsze lub późniejsze zebranie się konferencyi. Członkami jej będą ambasadorowie i posłowie przy dworze londyńskim. Gabinet tutejszy wysłał już jak donosiłem, hr. Apponemu odpowiednie instrukcje.

Rozbiór jednej z not hr. Rechberga w sprawie greckiej w ogólności podany teraz przez dzienniki, potwierdza zupełnie to com donosiłem ciągle, że Austria jest za utrzymaniem traktatów i praw dynastji bawarskiej do korony greckiej. Głosowania powszechnego nie przyjmuje tu, tak jak nieuznała tej teoryi we Włoszech. Stanowisko Austrii jest dotąd czysto legitymistyczne.

Jutro poseł bawarski hrab. Bray, daje wielki wieczór. Zresztą dyplomacya żyje dotąd bardzo skromnie i cicho.

